

Unica Zürn: de logica van het woordspel is in geding.

Anagram Unica Zürn

Hinter dieser reinen Stirne,
redet ein Herr, reist ein Sinn,
irrt ein Stern in seiner Herde,
rennt ein seid'ner Stier. Hier
der Reiter Hintersinn, seine
Nester hinter Indien – Irr-See
Irr-Sinn, heiter sein – Ente der
drei Tinten-Herrn – reisen sie
-ein Hindernis! – Retter seiner
Dinten-Herrn – ist es eine Irre?

(Achter dit reine voorhoofd
spreekt een heer, reist een zin
ijlt een ster haar kudde in,
rent een zijden stier. Hier
de ruiter diepzinnig, zijn
nesten achter Indië – waanzee
waanzin, helder zijn – eend van de
drie tinten-heren – reizen zij
-een hindernis! – redder van zijn
tintel-heren – is het een waanzinnige?)

hij niet van origine want de Verlichtingsdenkers hadden immers benadrukt dat de mens een veranderbaar wezen is. Maar het doel van de opvoeding moet zijn om een krachtig karakter van hem te maken; wanneer de omgeving zijn invloed op het individu op een goede manier

uitoefent leidt dat ertoe dat het individu op zijn beurt de omgeving naar zijn hand kan zetten. De man heet daarvoor beter toegerust te zijn dan de vrouw. Zonder fnuikende consequenties kan hij zich losmaken van de natuur, het lichamelijke verdringen en de fantasie

onder controle houden. Daarom wordt de man ook zo geschikt geacht om de wetenschap te beoefenen; juist de wetenschappelijke rede zou zich immers losgemaakt hebben van de grillen van de natuur, iets waarvan de vrouw, naar het scheen, altijd wel de onderdanige slavin zou blijven.

Wat het bestaan van de vrouwelijke geleerde tot zo'n ongehoorde ongerijmdheid heeft gemaakt is deze associatie van vrouwelijkheid met een specifiek gedefinieerde vorm van onredelijkheid. En hoewel de medische legitimaties die de vrouwen hun plaats toewezen al lang in het vergetboek zijn geraakt, zijn de gevolgen daarvan nog voelbaar als bij een ziekte waarvan de lichamelijke oorzaak opgeheven lijkt maar waarbij de pijn voortduurt.

Nog altijd is het niet ongebruikelijk om te stellen dat waar kennis wil opbloeien, fantasie en zinnelijkheid als onkruid gewied dienen te worden. Het merkwaardige is zelfs dat in de waanzin, het terrein van de onredelijkheid par excellence, die tweedeling gereproduceerd wordt. De auteur *J.F. Vogelaar*, kenner van teksten op de grens van waanzin en literatuur, heeft opgemerkt dat het vooral mannen zijn geweest die zich hebben bezig gehouden met het ontwerpen van kunstmatige talen.

Deze uitvinders streefden steevast naar een volmaakte taal, een taal waarin elke dubbelzinnigheid, griligheid en onregelmatigheid is weggevoerd. Vogelaar: "En dat zijn nu precies de eigenschappen die gemeenlijk worden toegeschreven aan kinderen, gekken en vrouwen." Zelfs tot in het waanzinnige blijven mannen zich dus nog 'redelijk' gedragen, ze voeren de strenge logica door tot in de meest onherbergzame woestijnen en vragen zich vervolgens verdwaasd af waarom niemand hen tot die plek gevolgd is.

Onder vrouwen komen daarentegen veel mediums, mystica's en relatief veel schrijvers van 'gestoorde teksten' voor. Als voorbeeld van deze laatste categorie kan de in 1916 geboren Duitse schrijfster en tekenares *Unica Zürn* genoemd worden, die diverse malen in haar leven in krankzinnigengestichten verbleef.

Zij had een haast maniakale voor-